

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΕΛΕΝΗ ΤΟΡΟΣΗ (1947-2022) Το πάντρεμα δυο κόσμων

Media: TA NEA Page: 54 Published at: 18-10-2022
Author: Surface: 954.99 cm² Circulation: 10340
Subjects:

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

ΕΛΕΝΗ ΤΟΡΟΣΗ (1947-2022)

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΠΠΑ

Με την Ελένη Τόροση γνωρίζομασαν πολλά χρόνια, είχαμε στενή φιλική και επαγγελματική σχέση. Αλλά χρειάστηκε να διαβάσω το βιβλίο της, «Όταν σου έδειξα τον ήχο του κόσμου», για να καταλάβω γιατί η Ελένη έγινε δημοσιογράφος. Εγινε λοιπόν δημοσιογράφος διότι από πολύ μικρή αναγκάστηκε και έμαθε να κινείται και να μεσολαβεί συνεχώς ανάμεσα σε δύο κόσμους. Να είναι διάυλος επικοινωνίας ανάμεσα στην κουφή μητέρα της και σε όλο τον υπόλοιπο κόσμο που την περιέβαλλε - να κωδικοποιεί τον υπόλοιπο κόσμο στον κώδικα της μητέρας της για να τον κάνει κατανοητό. Τι διαφορετικό κάνει ο δημοσιογράφος από το να παρατηρεί τα πράγματα, να τα κωδικοποιεί και να τα μεταφέρει στους αναγνώστες, τηλεθεατές, ακροατές;

Η Ελένη Τόροση υποχρεώθηκε από τα σπάρτανα να μάθει την τέχνη της διαμεσολάβησης. Και αυτή η χαρακτηριστική διαμεσολαβητική λειτουργία την ακολούθησε σε ολόκληρη τη ζωή της.

Το έκανε ούτως ή άλλως επαγγελματικά, ως δημοσιογράφος στην Ελληνική Εκπομπή της Βαυαρικής Ραδιοφωνίας

δημιουργεί στο μυθιστόρημά της.

Η Ελένη Τόροση έζησε από κοντά τις έντονες πολιτικές αντιπαράθεσεις της εποχής του αντιδικτατορικού αγώνα στη Γερμανία. Χρειάστηκε να πάρει πολιτικό άσυλο στη Γερμανία. Η αντιδικτατορική της δράση διαπλέκεται με τις διαδηλώσεις κατά του πολέμου του Βιετνάμ και τη «γενιά του '68», και τον απελευθερωτικό αέρα που αυτή έφερε, σπάζοντας την ασφυκτική κρούστα του κοινωνικού καθωσπρεπισμού της εποχής εκείνης.

Η Ελλάδα, εξαιτίας της δικτατορίας, έζησε μόνον εξ' αντανάκλασης τον απελευθερωτικό αέρα της «γενιάς του '68». Αλλά και στην περίπτωση αυτήν η Ελένη Τόροση ισορροπούσε ανάμεσα στους δύο κόσμους: τη Γερμανία της απελευθέρωσης, των «sex, drugs and rock and roll» αφενός και την Ελλάδα της καταπίεσης της δικτατορίας αφετέρου.

Το πάντρεμα δύο κόσμων ήταν αυτό που έκανε η Ελένη Τόροση και στη δημοσιογραφική της πορεία. Στη Βαυαρική Ραδιοφωνία, πέρα από την Ελληνική Εκπομπή, αναζήτησε και επεδίωξε την επαφή με το γερμανόγλωσσο πρόγραμμα. Τα «Beththupferl», παιδικές ιστορίες για νανούρισμα, που έγραφε για το πρόγραμμα του BR, άφησαν εποχή, πέρασαν και στην ύλη διδασκαλίας των σχολικών βιβλίων. Στα παιδικά της βιβλία, μεταξύ αυτών «Ο χορός των χταποδιών», «Το όνειρο του Παγκανίνι» και πολλά ακόμα, συνδύασε την έμπνευση από την κλασική Ελλάδα με την πραγματικότητα μιας άλλης χώρας και άλλης γλώσσας. Ένα πρωτοποριακό δείγμα διαπολιτισμικής γραφής.

Συμμετείχε στην κίνηση POLYKUNST, λογοτεχνών διαφόρων εθνικοτήτων στη Γερμανία, την πρώτη προσπάθεια να αποκτήσουν οντότητα και να καθιερωθούν στο γερμανικό πολιτιστικό στερέωμα. Στον χώρο της λογοτεχνίας λειτουργήσε πάντα ως γέφυρα μεταξύ δύο κόσμων: της Ελλάδας και της Γερμανίας. Ήταν ένας συνδετικός κρίκος για την προώθηση της ελληνικής λογοτεχνίας στη Γερμανία και τη γνωριμία ελληνικών λογοτεχνών με τους Γερμανούς.

Η εκπομπή του Ελληνικού Προγράμματος του Μονάχου «Πολιτιστικές Επιλογές» ήταν για χρόνια ένα υψηλό προδιαγραφών βήμα παρουσίασης ελληνικών λογοτεχνών στο κοινό των Ελλήνων της Γερμανίας. Δεν υπήρξε λογοτέχνης και δημιουργός της δεκαετίας του '90 και των αρχών του 2000 που να μην παρουσιάστηκε στην εκπομπή. Ταυτόχρονα, μέσω των σχέσεων με το Literaturhaus του Μονάχου προώθησε και τις σχέσεις των ελληνικών λογοτεχνών με το γερμανικό κοινό. Η σχέση των ελληνικών λογοτεχνών με τη Γερμανία θα ήταν φτωχότερη χωρίς τη συμβολή της. Για τον ρόλο της «γεφυροποιού» τιμήθηκε στη Γερμανία με το μετάλλιο Bundesverdienstkreuz am Bande.

Αυτή η ικανότητα που η Ελένη Τόροση απέκτησε αναγκαστικά μέσα από τη σχέση με την κουφή μητέρα της, να κινείται αυτονότως σε δύο κόσμους, έγινε βασική της ρότα σε όλη τη διαδρομή της, και την προσωπική και την επαγγελματική. Οι γέφυρες που έριξε είναι και η παρακαταθήκη που άφησε σε μας. Η Ελένη Τόροση έφυγε στα 75 της χρόνια, έχοντας κερδίσει πολλές μάχες για τη ζωή της, αλλά χάνοντας την τελευταία. Αντίο, Ελένη.

Το πάντρεμα δύο κόσμων

(BR), την εκπομπή που ιδρύθηκε το 1964 για τους Έλληνες της Γερμανίας και διπύθνε επί σειρά ετών μέχρι τη Μεταπολίτευση ο Παύλος Μπακογιάννης. Η Ελένη ήταν βασικό στέλεχος αυτής της εκπομπής επί σχεδόν τριάντα χρόνια, μέχρι το κλείσιμο του Ελληνικού Προγράμματος το 2002.

Η ίδια δεν ήταν τυπικό δείγμα της γενιάς των γκασταρμπάιτερ, ήρθε στο Μόναχο για σπουδές, όταν η Ελλάδα έμπαινε στον «γύψο» της δικτατορίας. Στον «γύψο» των συνταγματάρχων δεν κορούσε η νεαρή Ελένη, με τη δράση της στη Νεολαία Λαμπράκη. Αλλά η ιστορία των γκασταρμπάιτερ περνάει μέσα από το αυτοβιογραφικό μυθιστόρημά της «Όταν σου έδειξα τον ήχο του κόσμου» (εκδόσεις Πατάκη, 2016), που εκδόθηκε και στα γερμανικά, με τίτλο «Als ich dir zeigte, wie die Welt klingt», LangenMüller. Σ' αυτό περιγράφει την πορεία τους, τις αγωνίες τους, τις ελπίδες τους, το ταξίδι με το θρυλικό «Akropolis Express», που μετέφερε τους γκασταρμπάιτερ στη γραμμή 11 στον σταθμό του Μονάχου. «Γραμμή ελπίδας» την έλεγαν τότε πολλοί, περνώντας στη συνέχεια από το μπουνκερ του σταθμού που είχε χτιστεί για τον πόλεμο, αλλά εξυπηρετούσε πλέον τις ανάγκες κατονημής των γκασταρμπάιτερ σε όλη τη Γερμανία.

Όσο δύσκολη ήταν η πραγματικότητα για τους Έλληνες της Γερμανίας εκείνη την εποχή, τόσο ανάλαφρος είναι ο τρόπος που πραγματεύεται τη ζωή τους η Ελένη Τόροση και ο κόσμος που

Η Ελένη Τόροση έζησε από κοντά τις έντονες πολιτικές αντιπαράθεσεις της εποχής του αντιδικτατορικού αγώνα στη Γερμανία. Χρειάστηκε να πάρει πολιτικό άσυλο στη Γερμανία. Η αντιδικτατορική της δράση διαπλέκεται με τις διαδηλώσεις κατά του πολέμου του Βιετνάμ και τη «γενιά του '68», και τον απελευθερωτικό αέρα που αυτή έφερε, σπάζοντας την ασφυκτική κρούστα του κοινωνικού καθωσπρεπισμού της εποχής εκείνης